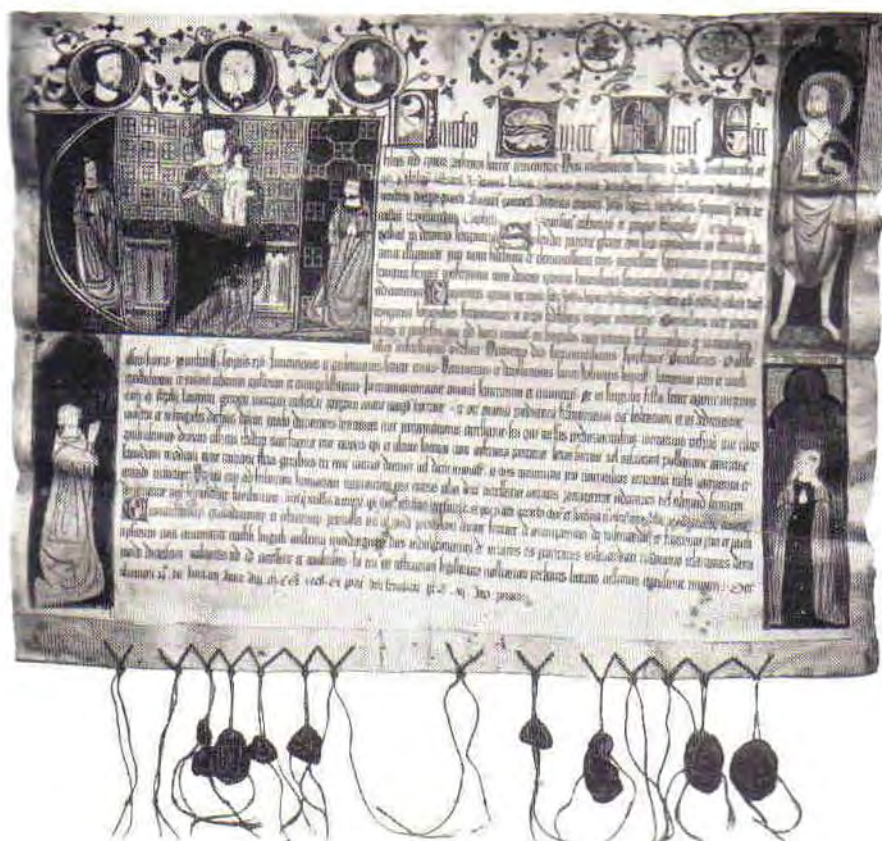

Aflaatakte 1335 Abdijs Burtscheid (Aken)

In het landsarchief van Nordrhein-Westfalen bevindt zich een oorkonde, gedateerd te Avignon op 11 januari 1335, enkele dagen na de installatie van paus Benedictus XII (Abtei Burtscheid, Nr. 37). De oorkonde is op perkament vastgelegd ter grootte van 76 cm bij 57 cm. Zij staat op naam van één aartsbisschop en veertien bisschoppen en was voorzien van hun zegels, waarvan er nog maar enkele fragmentarisch bewaard zijn. De bisschoppen wilden daarmee het klooster van de Cisterciënzer nonnen in Burtscheid bij Aken in de belangstelling van de gelovigen aanbevelen. Daartoe verstrekten zij een aflaat aan ieder die het klooster bezocht op een zon- of feestdag of bij een kerkdienst op een andere dag, etc., of er giften aan spendeerde, of ... bad voor het zielenheil van Gerhard Chorus, zijn vrouw Katerina, hun kinderen en bloedverwanten (dat laatste hoefde dan nog

niet eens in het klooster te gebeuren). Gerhard en Katerina staan ook prominent afgebeeld op het document, met de vermelding "**Dominus Gerardus Chorus**" en "**Domina Katerina**". Aannemelijk is dan ook, dat zij in de aflaatakte zijn opgenomen vanwege een aanzienlijke geldelijke gift of bestuurlijke weldaad voor het klooster in Burtscheid.

Het ging om een aflaat van veertig dagen, dat wil zeggen dat de straf tijd die de ziel van degene die voor Gerhard c.s. bad (of een van de andere genoemde goede werken verrichtte), na zijn aardse leven in het vagevuur had door te brengen, met veertig dagen werd bekort. Een bisschop kon destijds op deze manier een aflaat van maximaal 100, een aartsbisschop 200 en een kardinaal 300 dagen verlenen; verlening van de "**volle aflaat**" was voorbehouden aan de paus. Dat de vijftien (aarts)bisschoppen die de onderhavige aflaat ten gunste van

het klooster verleenden, enige band met Aken of Burtscheid hadden, lijkt niet waarschijnlijk. Medeondertekenaars waren in ieder geval niet de bisschop van Luik en de aartsbisschop van Keulen, tot wier diocesen respectievelijk Aken en Burtscheid destijds behoorden.

De oorkonde luidt in laatmiddeleeuws Latijn en is geschreven in een handschrift dat zich thans nog maar lastig laat lezen. Het toeval wil echter dat we in de huidige Nederlandse tak van de familie Chorus iemand hebben met ervaring in de lectuur van middeleeuwse Latijnse teksten in de persoon van mr. J.M.J. (Jeroen) Chorus. Hij heeft het handschrift afgeschreven en

een actuele vertaling vervaardigd. Daarbij kon hij steunen op het enige eerder gedrukte afschrift van de Latijnse tekst van de oorkonde van de hand van de Akense historicus Christian Quix (1773-1844), dat echter een aantal onvolkomenheden bleek te bevatten (*Urkunde* 128 in: Chr. *Quix*, *Geschichte der ehemaligen Reichs-Abtei Burtscheid*, Aachen, 1834).

Na de afbeelding hieronder in kleur volgt de originele tekst in het Latijn, met daarnaast de vertaling. De cijfers verwijzen naar de regels in de oorkonde. Tussen haakjes geplaatste tekst betreft onzekerheden of aanvullingen voor de leesbaarheid.

[Link naar een gedetailleerde afbeelding van de aflaatakte.](#)

¹ Universis Sancte Matris Ecclesie
² filiis ad quos presentes littere pervenerint : Nos, miseracione divina Guilielmus Antibarensis ar-
³chiepiscopus, Philippus Salonen[sis],
 Jordanus Lobien[sis], Thomas Tun[nun]en[sis](?), Arnaldus Siginen[sis](?),
 Thomas Dulcinen[sis], Ber-
⁴nardus Diagorganen[sis](?),
 Almannus Suaven[sis],
 Andreas Coronen[sis],
 Johannes Signen[sis](?), Nicholaus
 Scarpaten[sis], Johannes
 Ter-
⁵raalben[sis], Raymundus Caphen[e],
 Bonifatius Corlamen[sis](?) et Gorgia
 Feltrensis episcopi, ⁶ salutem in Domino
 sempiternam!
 Splendor paterne glorie, qui sua mundum ineffabili
 claritate illuminat,
 pia vota fidelium de clementissima eius maiestate
 sperantium tunc precipue
⁸ benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum
 humilitas sanctorum meritis et precibus
⁹ adiuvatur.
 Cupientes igitur ut monasterium Sancti Johannis
 Baptiste et Johannis Evangeliste in
 Porceto ord[inis] cisterc[iensis] Colon[iensis] dioc[esis]
¹⁰ congruis honoribus frequentetur et a Christi fidelibus jugiter veneretur :
 Omnibus vere peniten-
¹¹tibus et confessis qui ad dictum monasterium – in singulis
 eius patroni festivitatibus et in omnibus ¹² aliis
 infra scriptis, videlicet
 Nativitatis Domini, Circumcisionis,
 Epiphanie, Parasceves, Pasche, ¹³ Ascensionis,
 Penthecostes, Corporis Christi, Inventionis
 et Exaltationis Sancte Crucis, Nativitatis et Decol-
 lationis Sancti Johannis Baptiste, Beatorum
 Petri et Pauli ¹⁴ apostolorum et omnium aliorum
 apostolorum et evangelistarum, In commemora-
 tione omnium sanctorum et animarum ; Et in sin-
 gulis festis Beate Marie Virginis, ¹⁵ Sanctorumque
 Stephani, Laurentii, Georgii, Martini, Nicholai,
 Gregorii, Marie Magdalene, Katerine et octavis
 omnium predictarum festivitatum octavas ha-
 bentium, et in dedicatione ¹⁶ eiusdem
 et in singulis diebus dominicis – causa devotionis,
 orationis aut peregrinationis accesserint ;
 seu qui missis, predicationibus, matutinis, vesperis
 aut aliis ¹⁷ quibuscumque divinis officiis ibidem
 interfuerint, aut corpus Christi et oleum sacrum
 cum infirmis portentur secuti fuerint,

¹ Aan alle kinderen van de Heilige Moeder de
 Kerk ² bij wie de onderhavige brief aankomt : Wij,
 krachtens goddelijke erbarming, ³ aartsbisschop
 Guilielmus van Antibaris (nu in Montenegro) [en]
 de bisschoppen Philippus van Salona (nu in Kroa-
 tië), Jordanus van Lobia(?), Thomas van Tunnuna
 (nu in Tunesië), Arnaldus van Sigina(?), Thomas
 van Dulcigno (nu in Montenegro),
⁴ Bernardus van Diagorgana (Dragonara ?, nu Tor-
 remaggiore, Puglia, Italië), Almannus van Suava
 (nu in Algerije), Andreas van Coronea (Grieken-
 land, bij Corinthe), Johannes van Signa(?), Ni-
 cholaus van Scarpanto (Cicladen, Griekenland),
 Johannes van ⁵ Terralba (Sardinië, Italië), Ray-
 mundus van Caffa (Krim), Bonifatius van Corla-
 men(?) en Gorgia van Feltri (Italië), ⁶ [wensen u]
 voor altijd heil in de Heer!
 De luister van de glorie van de Vader, die de we-
 reld met zijn onzegbare ⁷ helderheid verlicht, be-
 jegent de vrome wensen van de gelovigen die op
 Zijn hoogst lankmoedige majesteit hopen, vooral
 dan ⁸ met welwillende gunst, als hun godvruchtige
 nederigheid door de verdiensten van de heiligen
 en door gebeden ⁹ wordt bijgestaan.
 Nu wij derhalve begeren dat het klooster van St.
 Johannes de Doper en Johannes de Evangelist in
 Burtscheid van de Orde der Cisterciënsers, uit het
 bisdom Keulen, ¹⁰ met passende eerbetuigingen
 druk wordt bezocht en door de christengelovigen
 voortdurend vereerd [, handelen wij als volgt] :
 Voor allen die, met oprecht ¹¹ berouw en na te
 hebben gebiecht, naar dit klooster komen – op elk
 van de feestdagen van zijn patroon en op alle ¹²
 andere hierna vermelde feestdagen, namelijk die
 van de Geboorte des Heren, de Besnijdenis des
 Heren, Openbaring, Goede Vrijdag, Pasen, ¹³ Hel-
 melvaart, Pinksteren, Sacramentsdag, Kruisvin-
 ding en Kruisverheffing, de Geboorte en de Ont-
 hoofding van St. Johannes de Doper, de Zalige
 apostelen Petrus en Paulus ¹⁴ en alle andere apos-
 telen en evangelisten, Allerheiligen
 en Allerzielen; en op elk van de feesten van de
 Zalige Maagd Maria, ¹⁵ van St. Steven,
 Laurens, Joris, Maarten, Nicolaas, Gregorius,
 Maria Magdalena en Katerina en de octaven van
 alle voornoemde feestdagen die een octaaf heb-
 ben, en op het Wijdingsfeest ¹⁶ van de klooster-
 kerk en op elk van de zondagen – omwille van
 godsvrucht, gebed of bedevaart ;
 dan wel die bij missen, predicaties, metten, ves-
 pers of welke andere ¹⁷ goddelijke getijden ook
 maar, aldaar aanwezig zijn, of het lichaam van
 Christus en de heilige olie volgen als die naar zie-
 ken worden gebracht,

vel in serotina pulsatione campane 18 secundum modum ecclesie Romane flexis genibus ter Ave Maria dixerint,

vel dictum monasterium et eius cimeterium pro animabus corporum inibi iacentium ex- 19 orando arcuerint(?) ,

necnon qui ad fabricam luminaria ornamenta aut quevis alia dictis(?) necessaria manus porrexerint adiutrices,

vel aliquid suarum 20 donaverint aut legaverint facultatum, seu qui missis de corpore Christi ibidem celebratis interfuerint ;

et qui pro domino Gerardo Chorus et Katerina eius uxore eorumque liberorum ac consanguineorum oraverint :

21 Quotiescumque quancumque et ubicumque premissa vel aliquid premissorum devote fecerint, de omnipotentis Dei misericordia et Beatorum Petri et Pauli 22 apostolorum eius auctoritate confisi singuli nostrum quadraginta dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentiis misericorditer in Domino relaxamus, dum- 23 modo diocesani voluntas ad id accesserit et consensus.

In cuius rei testimonium sigillorum nostrorum presentes litteras iussimus appensione muniri. Datus 24 Avinione xi^a die januarii Anno Domini m^o ccc^o xxxv^o et pontificatus domini Benedicti Pape XII anno primo.

of op het avondlijke slaan van de klok 18 volgens de wijze van de Roomse kerk met gebogen knieën driemaal het Wees Gegroet zeggen,

of voormeld klooster en zijn kerkhof 19 versterken door te bidden voor de zielen van de lichamen die aldaar liggen,

en zeker ook die voor het gebouw, de kaarsen, de gewaden of welke andere benodigdheden dan ook voor voormeld klooster behulpzame handen hebben uitgestoken, of iets van hun 20 middelen schenken of legateren, of die bij de aldaar opgedragen missen ter ere van het lichaam van Christus aanwezig zijn ;

en die voor heer Gerardus Chorus en Katerina, zijn echtgenote, en hun kinderen en bloedverwanten bidden :

21 [Voor al die personen,] telkens als zij, wanneer en waar dan ook, de hiervóór genoemde dingen of iets daarvan godvruchtig doen, 22 verzachten wij, ieder van ons vertrouwend op de barmhartigheid van de almachtige God en het gezag van Zijn Zalige apostelen Petrus en Paulus, met veertig dagen aflaat de hun opgelegde straffen barmhartig in de Heer, 23 mits dit de wil en instemming van het bisdom [Keulen] krijgt.

Tot bewijs hiervan hebben wij de onderhavige brief laten voorzien van onze daaraan gehangen zegels.

Gegeven 24 te Avignon op 11 januari AD 1335 en in het eerste jaar van het pontificaat van heer Paus Benedictus XII.